

Un ministeri sota sospita

L'enrenou que envolta la detenció de Luis Roldán és analitzat pel periodista Xavier Vinader, especialista en temes d'investigació. EL TEMPS aprofundeix en les circumstàncies que han provocat aquesta situació plena d'irregularitats.

Quina és la seva versió de la detenció de Roldán?
—Era una assignatura pendent complicada. Roldán havia estat

en un lloc clau, mantant 60.000 guàrdies civils, sap secrets d'estat. Té, per tant, molta capacitat de negociació. Jo crec que la idea de detenir-lo peti qui peti, i que ho expliqui tot a la justícia, ho diuen amb vista a la galeria, però no s'ho creuen ni ells. Si realment Roldán,

cosa que no crec, es decidís a explicar totes les operacions tèrboles que sap, la majoria dels manaires del Govern s'han de fer l'harakiri... Això ho han negociat.

—Quines altres sospites hi ha que sigui un lliurament pactat?

—Em sembla claríssim. Hi ha evidències molt grans. Per què un país com Laos? Això ho han aconsellat advocats especialistes en Dret Internacional per reduir les acusacions. La qüestió més important és saber on era abans de Laos, i quan hi va anar. No respectar l'acord amb Laos, pot comportar una nul·litat del procés o un plet internacional que invalidi les resolucions judicials espanyoles.

Xavier Vinader: "He parlat amb una persona vinculada a l'ambaixada americana i m'han dit: 'Estem molt contents perquè els laosians han col·laborat molt amb nosaltres'. Com a mínim els americans hi han fet un paper."

—Laos no és un país important.

—És igual. Hi ha una legislació internacional, el Tribunal d'Estrasburg,... Hi ha hagut violacions jurídiques importants.

La policia espanyola no el podia detenir mai perquè des del moment que surten d'Espanya no tenen jurisdicció. En tot cas, l'hauria hagut de detenir un equip de la Interpol, que no hi intervé per res.

—Hi ha hagut molta pel·lícula en tot això?

—Amb aquestes coses es creen mites. La imatge que tenim és la de les pel·lícules. Per què tants policies i un expert en arts marçials? De què tenien por a l'aeroport de Bangkok?, d'un escamot d'ETA?, d'un escamot dels serveis secrets?

—Creu que Roldán ha buscat la millor situació, el país que més li convenia?

—Roldán té armes: informació, contac-

tes, diners... Ell podia negociar per tornar en les millors condicions. Davant de l'opinió pública han de quedar bé tots: èxit de la policia espanyola per demostrar que funcionen i que ell surti el més ben parat possible. Es posen d'acord.

—*I els papers?*

—Primer lliuren el pròfug a la jutgessa sense els documents. Després s'assabenta que existeixen. Què ha de fer? Si els ignora i tira endavant el procediment, es trobarà amb una bateria d'advocats de la defensa que invocaran la nul·litat. Pot ser un plet llarguíssim.

—*I després, representants del Govern de Laos diuen que són falsos...*

—Si es demostra que ho són, això representa que tota l'operació és il·legal. És nul·la. Això pot tenir conseqüències jurídiques impensables. Han intentat fer una operació policíaco-política i se'ls ha capgirat.

—*Sí, però tenien cap altra manera d'agafar-lo?*

—Potser no.

—*Però era la seva obligació, agafar-lo.*

—Sí, és clar, però com ho han fet? És complicat. Penso que ho han resolt des del punt de vista policíac, però no judicialment. És més una operació política que una altra cosa. La policia no pot actuar sense el suport jurídic. L'aparell judicial s'ha quedat al marge. En això consisteix la contradicció.

—*Però és estrany que Belloch no ho tingués previst.*

—Sí. A mi em sembla estrany que doni la conferència de premsa espectacular el primer dia i que a les dotze hores es filtrin els documents i que hagi de modificar la seva versió. Què ha passat aquí? Aquests documents, com es filtren? Hi ha contradiccions molt grans. Una versió deia que Exteriors n'estava al marge i que no els ha agradat gaire. El que sí que és cert és que s'ha fet al marge del sistema diplomàtic.

—*No s'entén aquesta mena d'ingenutat. Com pot ser que mentre feien la conferència de premsa El Mundo ja tingués els documents?*

—Cada cop hi ha més gent partidària de la transparència. Gent que no accepta que s'estiguin de l'ètica. Que s'hagin filtrat aquests documents invalida tota l'operació.

—*I què es pot pensar del fet que es descobreixin en*

Paesa, a qui Vinader defineix com un agent 'trifàsic' ha sortit, des del primer moment, com l'home que ha actuat d'intermediari en les negociacions. Es dona la circumstància que el mateix Paesa es troba involucrat en el sumari del cas Roldán.

—*És el que més se'n beneficia?*

—Si mires la seva història, se n'ha beneficiat sempre. Però suposo que Roldán no és cap tros de quòdnam, i quan s'utilitza una

persona d'aquestes, ja saps de què va... No crec que Roldán, com explica la premsa, hagi caigut en un parany. És incomprendible. Algú que sàpiga com funcionen els serveis d'informació, la diplomàcia secreta, i la policia a nivell internacional, no s'ho pot creure.

—*Què és per a tu el pitjor de tota l'operació?*

—Per mi el pitjor és que hagin d'utilitzar personatges tan tèrbols

com Paesa. Són els vells mètodes i els vells homes. Em sembla al·lucinant. No es tractava de fer un tall amb l'època anterior? Paesa ha de respondre davant els tribunals espanyols d'una sèrie de coses.

—*En cas d'extradició han d'intervenir Exteriors i Justícia.*

—És clar.

—*Per tant, ho fa Interior directament amb el Ministeri d'Interior de Laos?*

—Sí, a través dels americans o de qui sigui, de ramificacions d'Interior... No ha estat una operació ben lligada. Hagin fet el que hagin fet, Roldán és a la presó. El gran dubte és si s'asseurà al banc dels acusats amb tots els càrrecs.

—*En el cas GAL, poden canviar molt les coses si Roldán parla?*

—El cas GAL ja està molt amunt. Sense Roldán s'ha arribat al secretari d'Estat. Per sobre només queda el ministre i el president del Govern. Per mi aquest tema és força clar.

—*Què podria provocar si parla?*

—Pot dir que estava al corrent de les activitats del GAL i que informava més amunt. Així com sembla que Vera fa de tallafoc. Roldán, que és l'ovella negra, i tothom l'ha posat a parir, és més difícil que aguantar i calli per raons d'estat. La seva imatge ja està deteriorada. Si parla pot fer pujar el vector d'implicats més amunt de Vera.

—*Serra i Corcuera?*

—Serra és el primer que està en qüestió.

Paesa i les trames negres.

—*Paesa és una peça clau de tot l'entrellat. S'ha dit que, pocs dies després de la fugida de Roldán, negociava a Madrid amb Belloch i companyia...*

un programa de debat de televisió?

—Hi ha una certa frivolitat. Que el director general de la Policia vagi a un programa així, de safareig... i l'enganxin amb aquells papers! En aquell programa ja havia de saber que *El Mundo* tenia alguna informació, per què hi va anar...? Tot és molt feble.

La intervenció dels serveis secrets americans.

—*Com s'entén que el Govern de Laos negui la veracitat dels papers publicats?*

—Perquè potser l'estructura ministerial no ha estat informada de tota aquesta operació.

—*Només ha afectat les estructures de la policia?*

—Exacte... A més, jo crec que hi han intervingut els americans.

—*Per què?*

—He parlat amb una persona vinculada a l'ambaixada americana que m'ha dit: "Estem molt contents perquè els laosians han col·laborat molt amb nosaltres". Com a mínim, els americans hi han representat un paper. És normal, és la seva àrea d'influència. Si vols negociar amb aquells països, el més lògic és recórrer als americans.

—*Francisco Paesa, què hi pinta?*

—És un agent trifàsic que serveix per tot. Suposo que en treu profit econòmic i, a més, és l'home de les connexions. L'utilitza tant Roldán com els altres. Fa de pont. Juga amb totes les cartes. No sé si el traeix. No ho crec. Suposo que treu profit de les dues bandes.

—Segurament. Paesa és un *trifàsic*. L'han fet servir en totes les operacions brutes dels últims temps. S'hi ha folrat. És un pinta, un *playboy*... què és aquest paio professionalment? Estafador, vinculat a Guinea, *playboy*, tràfic d'armes, tràfic d'influències, blanqueig,...

—La seva connexió amb el Ministeri de l'Interior ve de l'època franquista?

—Això és una de les coses que m'ha interessat més. Mai ningú no m'ho ha pogut dir. Quan aconseguïeu establir contacte amb els serveis secrets espanyols...? Jo crec que sí, que deu venir del Règim anterior, deu ser un dels personatges que fan el trànsit des de l'última fase del franquisme.

—Corre la brama que, *ahora que el busca la justícia espanyola, Paesa treballa per a Interior, això forma part de la dinàmica de les estructures dels serveis secrets o...*?

—Sí, és clar. La mà dreta no sap el que fa l'esquerra. Com passa als EUA. La CIA protegeix narcotraficants que després utilitza en conflictes guerrillers, mentre que la DEA persegueix el tràfic de drogues d'una manera aferrissada. És una mica escandalós que utilitzin aquests personatges perquè en definitiva negocien amb un element del món de la delinqüència internacional.

—*Existeixen organitzacions internacionals per protegir fugitius, com va dir Belloch?*

—Jo no ho he sentit a dir mai. Deu haver-hi gabinets d'advocats que ho fan, però per això no cal una organització potentíssima. Per exemple a Itàlia hi ha una empresa que es dedica a muntar una nova vida al Carib per a executius folrats que volen desaparèixer. Els organitzen unes vacances permanents. És el mateix que el blanqueig de diner: pots fer passar sumes de diners d'aquí a Sud-àfrica per cinquanta mil llocs. De la mateixa manera que hi ha paradisos fiscals també n'hi deu haver per a la gent amb problemes amb la justícia, organitzats per especialistes en dret internacional que estudien els forats legals. De segur.

—*Llavors, com creus que s'ho ha muntat tot aquest temps?*

—No crec que Roldán hagi hagut de tractar amb els baixos fons per aconseguir passaports falsos. Només s'havia de posar

en contacte amb tres o quatre amics influents en determinats països, tres o quatre advocats especialitzats en aquest tema, o traficants d'armes, que són gent molt respectable, amb despatx, que mouen grans quantitats de diners i d'influències. Amb calés, no és tan complicat.

—*I la Interpol, quin paper hi pot haver fet?*

—La Interpol és una organització més burocràtica que operativa. D'entrada, no tots els països en són membres. Fan circular ordres de crida i cerca, però no tots els policíes del món van amb les fotos de la Interpol a la butxaca mirant la cara del personal.

Els budells del Ministeri de l'Interior.

—*El gran tema,*

L'arribada de Roldán a l'aeroport de Madrid obria moltes expectatives. Unes hores després, quan era traslladat a declarar, davant la jutgessa Ana Ferrer, tot quedava qüestionat. Primer calia aclarir de quina manera havia arribat a l'estat espanyol.

de fons, és el Ministeri de l'Interior. Recapitulem: Quins poders hi havia dins el Ministeri de l'Interior quan puguen els socialistes?

—Jo crec que el rerefons és la transició.

Dins el Ministeri de l'Interior no s'havia fet. Els socialistes, quan guanyen les eleccions al 82, fan un tímid intent de democratitzar el Ministeri. Tenien relacions amb una sèrie de policíes democràtics. Més aviat gent de la Unió Sindical de Policia, el sindicat més progressista en aquella època. En posen alguns en punts clau del Ministeri. A Mariano Baniandrés, el fan cap de la Brigada de l'Interior, hi havia també un inspector que es deia Medina. Són els que van investigar tot el tema de Rumasa.

També es van dedicar a les bandes d'extrema dreta, però va durar poc...

—*Els coneixia?*

—Sí, de l'última època de la dictadura i principi de la transició. Eren uns entusiastes, des del meu punt de vista, bastant naïfs. Alguns em van explicar

que quan els socialistes els van donar els càrrecs, no van trobar ni un sol paper als arxius. Els anteriors ho havien buidat tot. Als arxivadors només hi havia retalls de diari. Cap informe. Llavors jo era a l'exili a Londres. Alguns d'ells em telefonaren per consultar-me coses del tema d'extrema dreta, que jo havia treballat molt. És al·lucinant que m'ho consultessin a mi, que estava processat i no podia tornar a Espanya! Van durar menys que un caramel a la porta d'un col·legi.

—*I els altres, mentrestant, també eren dins el Ministeri. Què hi feien?*

—Sí, eren el Del Rí, el Ballesteros, els que sempre havien remenat allò. Alguns van reconèixer, posteriorment, que s'havien endut papers, i quan van tornar a estar en funcions no els van tornar tots.

Aquests es van quedar a la rereguarda, esperant a veure què passava. Quan al cap d'uns mesos es van adonar que els socialistes no volien fer una neteja a fons, van tornar a agafar ànims, i aquí va ser quan els demòcrates es van trobar sense suport.

—*Què els va passar?*

—Al Medina, el van processar. El van acusar de mil coses. A l'últim va sortir de la policia, per anar-se'n a un poble de Castella i viure del camp. A Mariano Baniandrés, el van treure de la Brigada i li van donar una destinació menor... També s'ha de dir que en aquesta època hi havia pocs comissaris de l'àrea d'influència del Partit Socialista. Els de la promoció Pablo Iglesias han vingut més tard, aleshores eren inspectors o sotsinspectors.

—*Per què els socialistes no hi van fer una neteja? formava part dels pactes de la transició o no sabien com fer-ho?*

—Entre altres coses, sí, formava part dels pactes en què es va acordar no remoure la història recent d'Espanya. Però també va passar que de cop i volta els socialistes arriben al poder i descobriren la Guàrdia Civil. Un cos de 60.000 homes disciplinats. I veuen que els funcionen bé. I els utilitzen. Descobriren que amb els seus homes, que són pocs, tindran més problemes que altra cosa, perquè els anteriors controlaven l'aparell i els feien el buit. D'eficàcia res, tot traves... Aleshores ve quan recuperen la vella guàrdia, Martínez Torres, Ballesteros, Alvarez, Sáenz de Santamaría, Casinello, els més decidits, per dir-ho d'alguna manera. A canvi d'eficàcia. No hi ha depuració. Al contrari, queden marginats els més progressistes. La vella guàrdia segueix amb els mètodes antics: guerra bruta, vells confidents, vells agents... Els socialistes van donar llum verd a la continuïtat i amb més calés. Les estructures del Ministeri, amb Barriónuevo i Corcuera, continuen igual que abans... Als més progressistes els van dispersar perquè no tinguessin cap mena de capacitat operativa de transformació.

—*Però al Ministeri de Defensa sí que va haver-hi neteja.*

—Sí perquè va haver-hi el cop d'estat, que va precipitar les coses.

—*Belloch és el que posa punt i final a la situació?*

—Sí. Quan es fa càrrec de la cartera de Justícia i Interior, precipita les coses per-

què es nega a acceptar situacions del passat. Ell, que ve de Justícia Democràtica, i deu conèixer força bé el "Who is who" d'Interior, comença a fer saltar persones com Vera, i la seva Secretaria d'Estat, que era una cèl·lula enquistada amb molt de poder. I, a més a més, en guerra amb la Guàrdia Civil, amb el CESID,...

—*Al CESID, li passa el mateix? Tampoc no el reformen?*

—El CESID és d'origen militar, vinculat a Defensa i controlat sempre

pels militars. Ve de Carrero Blanco.

—*Els socialistes el reformen?*

—El CESID té un problema de modernització i reestructuració. Té el problema de fer-lo un servei d'informació civil eficaç, hi ha massa militars. I els militars s'han resistit a la transformació. És un feu seu. De la mateixa manera que a la Guàrdia Civil no li va caure gens bé que els possessin un civil de director. El CESID sempre ha anat a la seva.

—*Hi ha una voluntat clara de neteja quan nomenen Belloch?*

—Jo crec que els esdeveniments polítics els forcen a aquesta transformació. És una assignatura pendent, no sé si hi havia una voluntat clara de transformació, però la dinàmica de les coses els mena a fer-ho.

—*Què fa Belloch amb els "Pata Negra", els homes de confiança de Roldán a la Guàrdia Civil?*

—Se'ls pela Ferran Cardenal en el moment que Roldán fugeix. Quan fan Belloch ministre comença a saltar gent.

—*Roldán se'n va, Asunción plega, entra Belloch, aquest és el tall important?*

—Sí, Belloch és clau. A partir que entra, tots els altres comencen a saltar i es posen al descobert les estructures que hi havia.

Els 'Pata Negra'.

—*Què feien els "Pata Negra"?*

—Era un equip d'elit de la Guàrdia Civil que treballaven per a la Secretaria de Roldán. No

La compareixença de Belloch en la seva primera conferència de premsa va ser triomfal. A la segona, el seu rostre ja no expressava el semblant del triomfador. Malgrat les promeses que compareixeria tantes vegades com fos necessari davant la premsa, al tercer dia, Belloch va decidir de mantenir silenci mentre l'oposició demanava la seva dimissió. Les contradiccions excessives, l'han posat en una situació difícil.

passaven per la jerarquia. Li donaven comptes directament. Eren agents destacats de la Guàrdia Civil, de confiança, que feien missions especials: informació, investigació, terrorisme, el que sigui... Els diuen "Pata Negra" perquè tenien un estatus especial: anaven a tot drap pel que fa a dietes, viatges, etc.

—*D'on venien?*

—La majoria eren entrenats pel CESID. En els serveis d'informació hi ha els analistes, que no es mouen de la seu, i els operatius, que treballen fora. Els operatius són gent de la Guàrdia Civil perquè són molt disciplinats, segueixen uns cursos d'espionatge com els dels americans... Els "Pata Negra" no solament eren tipus GEOS, sinó que tenien entrenament d'operacions d'espionatge.

—*I depenien directament de Roldán?, perquè ell quan arriba a la Guàrdia Civil tampoc no tenia ni idea...*

—Sí. Roldán modernitza el cos, que també estava molt anquilosat. Trenca alguns esquemes. A part de la qüestió econòmica i la corrupció, hi ha gent que comenta que l'època de Roldán a la Guàrdia Civil no és nefasta, hi va passar bastant l'escombra...

—Però els "Pata Negra" vénen de l'època franquista, o són gent que puguen després, que tenen un altra tradició?

—Són dels més joves. Dels més preparats. No són els vells oficials aviciats. Són oficials de la transició. El 23-F marca una fita important dins aquests cossos. Hi ha els posteriors al 23-F, que són els que investiguen els intents d'involució que hi va haver (27 d'Octubre...). Això no s'ha explicat bé mai, però va significar una fractura important.

—Els "Pata Negra" es dedicaven a donar suport estricte a Roldán en les seves històries o feien altres funcions?

—Els encarregava dossiers especials d'investigació al marge de l'estructura tradicional. Feien investigacions per a ell, investigacions d'ampliació. Els devia enviar al País Basc, o a fer investigacions econòmiques... Dossiers *sensibles*, per dir-ho d'alguna manera, perquè no devia tenir prou confiança en l'estructura tradicional.

—Aquests són els que faciliten la fugida de Roldán?

—No ho crec. Jo diria que es recolza més en l'estructura de relacions de família, íntims, etc., que no pas en l'estructura del cos.

—Però, a partir de la fugida és quan els "Pata Negra" són dispersats, no?

—Sí. Immediatament. Perquè els consideraven molt pròxims a ell, li tenien una certa fidelitat... Els dispersen i els marginen. Són gent que sap bastants coses, algunes justificables, d'altres menys, perquè potser eren coses que responien als interessos personals o polítics de Roldán. Són incòmodes.

—Es pot dir que tot el poder antic dins el Ministeri ja està dispersat, o encara queden nuclis forts?

—Això costa molt d'eliminar, després de tants anys. Al principi de la transició em vaig esgarrifar perquè van nomenar un determinat cap de policia d'una ciutat que tenia un passat important a la dictadura. Vaig parlar del tema amb el governador civil socialista. Ell n'era perfectament conscient, però em va dir que de la llista que li van posar damunt la taula aquell era el que tenia l'història menys negra. Realment en aquella època, n'hi havia molt pocs de progressistes formats i amb experiència. A la policia es triga anys a adquirir experiència... No m'atreuria a dir que s'ha democratitzat l'estructura d'Interior, suposo que hi deu haver bosses de resistència importants encara. A més, Belloch fa només quatre dies que hi és.

A. Maresma / X. Montanyà

**gabinet
municipal de**

**normalització
lingüística**

AJUNTAMENT D'ALCOI

**IV JORNADES DE
SOCIOLINGÜÍSTICA**

**LA POLÍTICA
LINGÜÍSTICA A
L'ESTAT ESPANYOL:
BALANÇ I
PERSPECTIVES**

Alcoi, 24 i 25 de març

Conferenciants: Aina Moll i Marquès
Josep M. Puig i Salellas
Jesús Huguet i Pascual
Pilar García Negro
Miquel Reniu i Tresserras
Emili Boix i Fuster
Fito Rodríguez Bornaetxea
Rafael Xambó i Olmos

Taula rodona: moderada per Toni Mollà

Termini d'inscripció: 17 de març

Informació: Tel. (96) 554 52 11

27 FEBRER - 9 ABRIL.

LA GALLERA. C/ ALUDERS. 7. VALÈNCIA

**GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA**